

Waterschip

Waterschip om verse vis mee te vervoeren, onbekend of dit type op de rivier voer

Waterschip waarin men voor brouwers water vervoerde of zout water voor zoutketens, 1650, Reinier Nooms

Marker waterschip rond 1800, model collectie Maritiem Museum Rotterdam

Waterschip

Periode:

Eerste vermelding 1339. Als verzamelschuit en koopschuit van zoetwatervis kwam het schip voor tussen 1350-1550. Het zeewaardige type uit de Zuiderzee voer van 1500-1825.

Types:

De oudste type waterschepen werden gebruikt voor zout water voor de zoutziederijen en voor vers zoet water voor de bierbrouwerijen. Ze waren vooral bestemd voor het vervoer van levende vis in een bun, een ruimte in of achter het schip die in open verbinding stond met het water. Ze werden op zee gebruikt voor de kuilnetvisserij. Op de rivieren voeren ook waterschepen die verse vis vervoerden: volgens Fimpeler met een ander (doch onbekend) uiterlijk dan de zeewaterschepen en niet zo typerend voor de Rijnvaart.

Grootte:

Van alle archeologisch vondsten het zeevarende waterschip zijn de maten bekend: Lengte Over Stevens 16 - 21,5 meter en Breedte Over Alles 5 - 6,5 meter. De lengte van de kiel is 12 - 17 meter, een derde van alle gevonden schepen heeft een kiel

Vervoer:

Naast het vervoer van water of verse vis werden dit soort schepen door Hollanders als oorlogsschip tegen Gelderland ingezet, als sleepboot op Marken en als visvervoerder van zeeschepen naar de wal.

Haring en kabeljauw (labberdaan) werden vooral gezouten aangeleverd en met andere scheepstypes vervoerd. Verse levende vis werd over de Waal in korven met waterschepen aangevoerd. (van de Rijn en IJssel is dat niet bekend). Levende vis die men vervoerde was aal, rondvis, schol, maar ook werd vis uit de rivieren gevangen en vervoerd: snoek, zalm, witvis

Uiterlijk:

De oudste types waren overnaads gebouwd met een rechte voorstevan. Het uiterlijk is tussen 1500-1825 nauwelijks veranderd, wel de bouwwijze. Tussen 1500-1550 werd het schip groter, er kwam meer werkruimte, meer buninhoud en het werd minder bol zodat men meer vis kon vangen. In de tweede helft van de 16^e eeuw bestond het schip alleen nog in karveelbouw (planken tegen elkaar aan). Het schip kon zeilen, had een vooronder waarachter zich over de volle breedte van het schip de visbun bevindt. Daarachter een leefruimte die een stookplaats herbergt en slaappleatsen. Het achteronder diende als bergruimte met hoospomp. Het bungedeelte en de leefruimte zijn op het waterschip voorzien van een overkapping of roef.

Schippers Nijmegen:

Het waren vooral Nijmeegse schippers die gezouten vis (haring en kabeljauw) in Tiel kwamen halen. Ze voeren daarmee stroomopwaarts richting Keulen of voor gebruik in hun stad. Verse vis werd in waterschepen vervoerd. Enkele Nijmeegse schippers die eind 16^e eeuw met waterschepen voeren zijn, zoals Jan Palinck die met aal in Tiel aankwam. In Nijmegen nabij de Lange Hezelstraat woonden in de late ME veel bierbrouwers. Waterdragers vervoerden het water dat afkomstig was van Waterschepen naar de brouwerijen. Ook werd Nijmeegs water gebruikt.

Bronnen:

Uit de Flevopolder zijn 31 archeologische vondsten van zeevarende waterschepen tot 1600 bekend, allen geïnventariseerd en beschreven in een doctoraalscriptie. Hoewel er verder weinig wetenschappelijke literatuur over dit scheepstype is zijn er veel beschrijvingen, modellen, tekeningen en schilderijen bekend.